

איתן יקר, אני מר ג'יש נפלא

שאלמלא כיתת הלימוד הייחודית בווינגייט, היו מאפשרים אותם כמוסר פסיכיאטרי. המורות מכנות אותם "מפצחי ראשים". הם מאופיינים בחוסר קשר עם הסביבה ותנועתיות בלתי פוסקת והיפראקטיביות קיצונית. מה שמסותף כולו הם קשיי הלמידה שלהם והיאוש של הוריהם. יש שחדלו ללמוד למשך שנה, יש שכיתתה ג' או ד' עדיין לא למדו לקרוא. כל הילדים הובאו למרכז כאשר כלו כל הקיצוץ.

איתן אלדר, רור שני כתיבון מיוחד ואביו עדיין עובד במכון וינגייט ואמו, מורה במקצועה, היא קריינית הרדיו הוותיקה ראומה אלדר, טוען כי רוב הילדים הלומדים במרכז נמצאים שם בגלל הנתה סביבתית וחוסר טיפול של הבית. אבל כאשר אנחנו נותנים להורים כיוון, הם משקיעים בילד ומשקיעים את העבודה שלנו. ילדים שבגלל חוסר מקום לא זוכים ללמוד במרכז מגיעים עם הוריהם לייצוג והורכה בשעות אחר הצהריים באורח פרטי.

המורה נוגעת בילדים

ביקור בשיעור של כיתת המיוחדים אינו מעורר, למראית עין, כל חשד שהקבוצה הקטנה והמרוכזת הוו מורכבת מתלמידים שמערכת החינוך במקום מגוריהם התייאשה מהם. בשיעור נערך דיון על סיפור קצר שנקרא בכיתה. המורה אינה מאפשרת לתלמידים רגע של הופיה קשב. היא יורה שאלות ומחמאות ללא הרף, מכרחה את הילדים להצליח בתשובה, להיות מרוכזים, ומצפרת אותם כל הזמן במרשים קטנים.

בצרי הכיתה ישנם תיא למידה מבודדים למחצה, לילדים ששברו בית ספר שלהם. בהרדים הצהריים יושבות המורות בשיעורים עם התלמידים הקשים במיוחד. 30 עוברים עם 16 תלמידים.

אחת לשבוע מקיים הצוות דיון על התקדמות התלמידים. מתקיים מעקב צמוד אחר כל תלמיד, כולל איסוף נתונים ומעקב וידוא המאפשר ניתוח איכותי של התנהגות התלמיד. הנתונים הללו מוזנים למחשב המציג אותם באופן גרפי.

חזרה לשיעור: המורה עוברת ליד א. ועוצרת לידו: "אני לא שומעת אותך מספיק". היא נוגלת בו וסוחטת ממנו תשובה. לילד אחר היא מעניקה לטיפה, יופי של תשובה" ילד מצביע ומספר על ילד חולה ירח. "זנב אני הייתי חולה ירח ועכשיו אני כבר בריא", הוא מנבט מייד ומסביר לכיתה מה המחלה.

אלדר: "זה ילד שהגיע אלינו מלא תרופות. עכשיו הוא כבר נקי... תראי איך המורה נוגעת בהם, עוד ועוד".

מה הקשר בין הספורט לטיפוח ההתנהגות? "המוטו שלי הוא הספורט וזו המעבה של החיים. ספורט מלמד את הילד להבליג, להיות סובלני, לקבל כישלון כעובדת חיים. מאחר וילד אוהב את מקצוע ההתעמלות יותר מכל מקצוע לימודים אחר - יש לתת לו הודמנות לפעילות לימודית מתמשכת ברמת הצלחה גבוהה. ואת זה הוא משיג בשיעור ההתעמלות. כשהיה עדיין הילד הקשה של הכיתה הוא קיבל מן המורה תגובה של "לא נכון" על רוב התשובות שנתן לה. ואז הוא פיתח דרכים אחרות לקבל תשומת לב, כמו: לשבור הלון".

אתם מפעילים אותו ספורטיבית כדי שישפרק את המרץ הפרטי שלו? "לא קונה את זה אם תריצו את הילד סביב האיצטריון - הוא יגוה, יקום וישבור עוד הלון. צריך לא לעייף ילד אלא להביא אותו שישלוט בעצמו ובעזרת פעילות גופנית אנחנו יוצרים תסריטים המלמדים אותו מיומנות של למידה".

מה מידת ההצלחה שלכם? "יש ילדים שלומדים כאן רק ארבעה חודשים ומסוגלים להתחלב בכיתה לימוד רגילה. יש הלומדים שנה או שנתיים, כשהם חוזרים לכיתה עלינו להמשיך ללוות אותם ואז מוכנסים לנו מאה אחוזי הצלחה. כאשר הם חוזרים לכיתה ללא ליווי יש לנו רק המישים אחוז הצלחה".

המרכז עוסק גם בהכשרת מורים לטיפול מיוחד ואו כפי שהם נקראים "מורים המתמחים בניתוח התנהגות במסגרת המגמה לניתוח התנהגות".

במרכז לניתוח ההתנהגות במכון

וינגייט מטפלים בבעיות

התנהגותיות ונפשיות של ילדים

קטנים. כאלה שמשתוללים

בצורה חריגה, שסובלים מבעיות

פסיכיאטריות, אלה שגורמים

למנהל בית הספר לומר "או הילד

או אני" ■ דרך הספורט מלמדים

אותם להבליג, להיות סובלניים

ולקבל כישלון כעובדת חיים ■

אחר כך הם חוזרים לבית הספר

הרגיל, ומתפקדים כמו כל ילד

הילד ש. ממרכז הארץ היה בטיפול כבית חולים פסיכיאטרי לאחר שנתגלו אצלו בעיות נפשיות קשות כבר בגן הילדים. בבית הספר הוא גילה אלימות מסוכנת. הוא גדל בבית עם תומך, רבץ שלא מנע את המופרעות שלו. בגיל שבע נשלח לטיפול במכללה לחינוך גופני במכון וינגייט. הוא טופל ב"מרכז לניתוח התנהגות", הופנה שם לכיתה ב' ובהתחלה היו עמו בעיות קשות ביותר. הוא זרק מספריים על מורה ומורה אחרת יצאה משיעור פרטי עמו מקושטת ב"פנס" בעץ.

לאחר שישה חודשי לימוד במרכז, חזר הילד ללמוד בית ספרו הקודם בכיתה רגילה. עתה יש לו ציון "טוב מאוד" בהתנהגות והמורה שלו חולקת לו שבחים. באחרונה כתב ש. מכתב חם לר"ר איתן אלדר העומד בראש המרכז: "איתן יקר, אני מאוד מתגעגע אליך ואל הצוות. יש לי הרבה חברים וחברות. אני מרגיש נפלא בכיתה החדשה. יש לי מורה טובה ואני משתלב מאוד בכיתה החדשה. תשמור גם אתה על קשר".

ד"ר אלדר, זה נשמע כמו הוקס מוקס. "אין פה שום הוקס פוקס ואני אסביר לך מה קרה. לאחר שניתחנו את ההתנהגויות שלו היינו צריכים להוכיח לו שהחברה לא מתרגשת מן ההתפרצויות שלו. כמו כן, ניסינו לאתר התנהגויות חלופיות בשבילו. לימדנו אותו ריסון ושליטה עצמית. לימדנו אותו לחוש בשינויים בגוף שלו המופיעים לפני שהוא מקבל את התקף האלימות ומה עליו לעשות כדי להימנע משרשרת ההתנהגויות הרעה' ולבנות שרשרת יעילה של התנהגויות. השקענו בו המון שעות עבודה. אין פה נסים".

הזנחה סביבתית

ד"ר איתן אלדר, בן 42, היה ספורטאי (שחקן) ואחר כך מאמן נבחרת ישראל בכדוריד) והיה גם הפסיכולוג של קבוצת הכדורסל מכבי תל-אביב. אם לרבר בלשון ציורית, אלדר ואנשיו מקבלים לתיקון ילדים שמשו במנגנון ההתנהגות שלהם השתבש. לאחר שהמנגנון תוקן - הילד מוחזר לכיתה לימוד רגילה כאזור מגוריו, ונערך מעקב אחר התנהגותו. "התנאי היסודי לתיקון הוא הפיקוח המתמיד על הילד", מטעים אלדר.

יש ילדים המקבלים טיפול של אחר על אחר. מערכת השיעורים שלהם מקיפה קבוצות זמן מופצלות של 12-4 דקות, כולל פעילות הרפיה.

בחדר צרירי יושבת מורה ומשחקת בכרטיסיות עם ילד מופרע קשות, שהיה מוזן בתרופות, והוא עדיין מבודד כליל מחברת הילדים, גם בכיתה אלדר: "אנחנו מלמדים אותו כאן לתקשר עם האחרים ומנסים לתת לו כלים לשיפור התפקוד החברתי שלו, ויש תקווה. בשלב זה אנחנו, כמו שאמרים, מחויקים על אינפוזיות כמה ילדים בדינה שלו".

ההגדרה הקולעת ביותר לילד בעל בעיות התנהגות קשות היא "ילד המביא את מנהלת בית הספר לזעזע עליו: 'או הוא - או אני'. חלק מן הילדים במרכז הובאו ללימודים עם תופעות היסטריה ואלימות, חלקם החוזקו על תרופות הרגעה. רובם שברו הרבה חלונות. אצל שליש מהם היתה הבעיה הנפשית כה קשה